

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง

ประเพณีการลงแขกเกี่ยวข้าว บ้านเลิงแฝก อำเภอภูกระดึง จังหวัดมหาสารคาม

1. หน่วยการเรียนรู้

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวิถีชีวิตเกษตรกรรมในภาคอีสาน

2. สาระสำคัญ

ประเพณีการลงแขกเกี่ยวข้าวเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิต ความสามัคคี และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเกษตรกรรม โดยเฉพาะในพื้นที่บ้านเลิงแฝก อำเภอภูกระดึง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังคงรักษาประเพณีการช่วยเหลือกันในการเก็บเกี่ยวข้าวไว้ การศึกษาเรื่องนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

3. มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1

เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ

มาตรฐาน ส 4.3

เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการดำรงชีวิตของคนไทยในอดีตและปัจจุบัน
ตัวชี้วัด

- วิเคราะห์ความสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

4. กระบวนการเรียนรู้ (6 ขั้นตอน)

ขั้นตอนที่ 1 : สำรวจบริบทของสถานศึกษาและชุมชน

ครูสำรวจบริบทของโรงเรียนและชุมชน เช่น

- อาชีพหลักของชุมชนคือการทำนา
- มีการสืบทอดประเพณีการลงแขกเกี่ยวข้าว
- มีปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี

กิจกรรม

- นักเรียนร่วมอภิปรายเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวนา

- ครูตั้งคำถามกระตุ้น เช่น
 - การลงแขกเกี่ยวข้าวคืออะไร
 - ทำไมชาวบ้านจึงต้องช่วยกันเกี่ยวข้าว

ขั้นตอนที่ 2 : เลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดแหล่งเรียนรู้ เช่น

- ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นบ้านเลิงแฝก
- แปลงนาของชุมชน
- วัดหรือศาลากลางหมู่บ้าน
- เอกสาร ภาพถ่าย หรือคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการเกี่ยวข้าว

ขั้นตอนที่ 3 : ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ การเรียนรู้จากชุมชน (Community-based learning) เช่น

- การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน
- การศึกษาขั้นตอนการลงแขกเกี่ยวข้าว
- การจัดทำรายงานหรือสื่อการนำเสนอ

นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษา เช่น

1. ความเป็นมาของประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว
2. ขั้นตอนและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง
3. เครื่องมือและวิธีการเกี่ยวข้าว
4. คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 4 : ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมในชั้นเรียน

- ครูอธิบายความหมายของประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว
- นักเรียนดูวิดีโอหรือภาพเกี่ยวกับการเกี่ยวข้าว

กิจกรรมนอกห้องเรียน

- นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาชุมชน
- สัมภาษณ์ผู้สูงอายุหรือชาวนา
- บันทึกข้อมูล ภาพถ่าย และขั้นตอนการเกี่ยวข้าว

กิจกรรมสรุป

- นักเรียนจัดทำโปสเตอร์ / รายงาน / คลิปวิดีโอ
- นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 5 : ประเมินผลและสะท้อนผลการเรียนรู้

ครูประเมินจาก

- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

- ผลงานกลุ่ม
- การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

การสะท้อนผล

- นักเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของประเพณี
- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 6 : สรุปบทเรียนและเผยแพร่

- ครูสรุปความสำคัญของประเพณีการลงแขกเกี่ยวข้าว
- นักเรียนเผยแพร่ผลงาน เช่น
 - บอร์ดนิทรรศการ
 - โปสเตอร์
 - คลิปวิดีโอ
 - การนำเสนอในกิจกรรมของโรงเรียน

5. สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

- คอมพิวเตอร์ / โปรเจคเตอร์
- ภาพถ่ายเกี่ยวกับการเกี่ยวข้าว
- ใบกิจกรรม
- เครื่องมือเกี่ยวข้าว เช่น เคียว

6. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- ชุมชนบ้านเลิงแฝก อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
- ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้สูงอายุในชุมชน
- แปลงนาของชาวบ้าน
- หนังสือและสื่อออนไลน์เกี่ยวกับประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว

7. การวัดและประเมินผล

วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์
การสังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกต	การมีส่วนร่วม
ผลงานกลุ่ม	แบบประเมินผลงาน	ความถูกต้องและความคิดสร้างสรรค์
การนำเสนอ	แบบประเมินการนำเสนอ	ความชัดเจนและการสื่อสาร
การสะท้อนผล	ใบสะท้อนความคิด	ความเข้าใจเนื้อหา

8. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เน้น

- รักความเป็นไทย
- มีจิตสาธารณะ
- มีความสามัคคีและการทำงานเป็นทีม
- ใฝ่เรียนรู้
- เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น